

Biserica și Școala

Foaie bisericască școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr.; pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Car banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANA în ARAD.

Nr. 5910: Pres.

IOAN,

din îndurarea lui Dumnezeu dreptcredinciosul Episcop al
Aradului, Grăzii-Mari, Ienopolei și al Hălmeagului, precum
și al părților anexate din Bănatul-Timișan.

Iubiților mei tuturor credincioșilor din epar-
hia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Ta-
tăl și Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu
salutarea Noastră arhierască!

„Un prunc s'a născut nouă,
Fiul și s'a dat nouă, a cărui stă-
pânire s'a pus pe umerii Lui și
se cheamă numele Lui Inger de
mare sfat, Sfetnic minunat, Dum-
nezeu tare, biruitor, Domn al păcii
și Părintele veacului ce va să fie“
(Isaia 9. v. 6.)

Iubiților mei fii sufletești!

Dumnezeile și sărbătorile de peste an chiar
și în legea veche au fost totdeauna zile
mari și însemnate în viața omenimei,
în legea nouă, în viața creștinului cu frica
lui Dumnezeu, Duminecile și sărbătorile au fost
și vor rămâne pentru totdeauna nu numai zile
mari și însemnate, ci zile de adevărat praznic
dumnezeesc: zile de bucurie și veselie sufletească,
pentru-că: ele sunt zilele, pe cari le-au făcut
Domnul spre deșteptarea și luminarea minții
omenimei, spre liniștea și mângăierea, spre bu-
curia și veselia sufletului creștinesc. Ele sunt
deca soarele vieții sufletului creștinesc.

O asemenea zi mare și însemnată, o ase-
menea zi de praznic dumnezeesc, o asemenea
zi de mângăiere și bucurie creștinescă este pen-
tru noi și sărbătoarea îndoită de astăzi, când

și noi la rândul nostru deodată cu ziua Dum-
necii, consfințită și altcum odihnei și rețineri
dela lucrurile și ocupațiunile pentru traiul vie-
ții, mai prăznuim îndeosebi, precum prăznuiește
întreaga biserică a răsăritului, sărbătoarea cea
mare a *plinirii vremii*, când, după mărturi-
sirea marelui apostol Pavel, cetită astăzi în a-
uzul și în înțelegerea voastră a tuturor,
trimis Dumnezeu pe Fiul Său cel născut din
mulțime, care s'a născut sub lege, ca pe cel
sub lege să-l redempteze, ca să dobândim în-
ținerea filiașcă, prăznuim și noi venirea pe
pământ a lui Mesia cel făgăduit, adică Nașterea
cea după trup a Domnului și Mântuitorului nos-
tru Iisus Hristos, carea marele proroc Isaia cu
mult mai înainte, a văzut-o cu ochii minții sale,
și în cartea prorocii sale despre nașterea, nu-
mele și împărăția trimisului lui Dumnezeu, des-
crie cu cuvintele: „Un prunc s'a născut nouă,
Fiul, și s'a dat nouă, a cărui stăpânire s'a pus
pe umerii Lui și se cheamă numele Lui Inger de
mare sfat, sfetnic minunat, Dumnezeu tare,
biruitor, Domn al păcii și părintele veacului, ce
va să fie“.

Iubiților mei fii sufletești!

Sunt 1905 de ani de când s'a împlinit
această prorocie, precum tot atâta ani sunt de
când s'au împlinit și toate celelalte prorocii des-
pre nașterea Domnului și Mântuitorului nostru
Iisus Hristos. Sunt 1905 de ani de când a venit
plinirea vremii, de când adică s'a născut nouă
Fiul și s'a dat nouă Domnul păcii și părintele
veacului ce va să fie, dar cu toate aceste, săr-
bătoarea introdusă de sfânta noastră biserică
întru pomenirea acestui eveniment fără păreche
în istoria lumii; sărbătoarea care o prăznuim
noi astăzi întru pomenirea Nașterii Domnului
și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, nu numai
nu și-a pierdut și nu-și va pierde nimica din-

tru însemnătatea ei, ci din contră, cu cât creștinul se va cugetă mai cu deadinsul asupra mării (chemării) și destinațiunii sale pe pământ, cu atât această sărbătoare a *desrobirei sufletului omenesc* din lanțurile păcatului neascultării; aceasta sărbătoare a *începutului mântuirii noastre*, va deveni mai aleasă și mai însemnată; cu atât va simți creștinul mai mare bucurie și veselie, va lua și va trebui să iee îndemn pentru prăznuirea ei tot cu mai multă dragoste, tot cu mai multă bucurie și evlavie creștină.

Pentruca și mai bine să o înțeleagă aceasta, și pentruca sărbătorea de astăzi să fie și pentru noi cum era la părinții, moșii și strămoșii noștri zi de adevărat praznic dumnezeesc, omul trebuie să se deștepte și lumineze înainte de toate asupra faptului, că atunci, când Dumnezeu l-a adus dintru neființă la ființă, când i-a dat voie liberă spre a putea săvârși binele; când i-a dat și minte luminată, înțelegere și judecată sănătoasă, ca să poată face deosebire între lumină și întunec, între bine și rău; și când astfel l-a pus Domn și stăpân peste lume, peste toată avuția, podoaba și frumuseța ei, el omul n'a fost destinat și făcut spre judecată și osândă, ci spre *bine și fericire*.

Aceasta o va înțelege și trebuie să o înțeleagă creștinul și mai bine, dacă își va da seama, că deși omul a călcat porunca Domnului, și a necinstit legea lui; deși n'a ascultat nici de Moise, nici de proroci, pe cari i-a trimis Dumnezeu spre deșteptarea și întoarcerea lui de pe alea povârnișului și a decădınței, pe care alunecase; deși prin neascultarea lui a intrat în lume păcatul, și prin păcat moartea; totuși bunul Dumnezeu întru nemărginita Sa îndurare și iubire de oameni, nici atunci n'a voit moartea păcătosului, ci a dorit să se întoarcă și să fie viu, și spre a-l aduce din moarte la viață și din întunec la lumină; spre a-l scoate din robia păcatului și a-l face iarăși fiu și moștean împărăției cei cerești, — a trimis în lume pe unul născut Fiul său, Domnul nostru Iisus Hristos, care ni-a adus *lumina cunoștinței*, și ni-a dat învățături sfinte, cari au rămas și vor rămâne nestrămutate pentru toate veacurile, precum și însuși a zis, că: „*Cerul și pământul va trece, iar cuvintele mele nu vor trece, până ce toate se vor împlini*“.

De acestea adevăruri sfinte au fost conduși creștinii dela început, pe aceste adevăruri s'a întemeiat și întărit biserica lui Hristos și acestea adevăruri trebuie să le avem și noi înaintea ochilor, îndeosebi în zilele de acum, când vedem și simțim cu toții că, cu cât înaintează lumea cu timpul și cu veacul, cu atât mai tare se înmulțesc și lipsele și trebuințele și în măsura sporirii aces-

tora se îngreunează traiul vieții, crește nemulțămirea și neîndestularea omului.

Noi vedem, că în fața acestor stări de lucruri, omul de astăzi încă nu stă locului, ci se zbuciumă ziua și noaptea, nu cruță nici o ostenală, ci fiecare după puterea sa și de după gradul luminei și a învățătorei sale, aleargă ca vântul, lucră neîncetat ca vermele pământului, cearcă să câștige și să adune cu sirguinta furnicei și a albinei cele trebuincioase pentru preîntimpinarea multelor lipse și trebuințe ale vieții sale, și pentru a ajunge la o mai bună stare și îndestulare. Și oare după atâtea alergări și sbuciumări, ajuns-a omul unde a dorit, aflat-a el ceea ce cercat, dat-a el măcar de izvorul *mulțumirei*, dat-a el măcar de calea spre *fericire*?

Dar cu cât va cercă cineva mai amănunțit și mai cu deadinsul să afle adevărul, cu cât va întrebă cineva mai pe mulți despre starea și dispoziția sufletului omenesc; cu atât va afla mai ușor și va trebui să recunoască și mărturisească mai deschis și mai pe față, că: sunt prea puțini aceia, despre cari să poată zice că au dat de casa binelui; sunt prea puțini aceia, cari au dat de izvorul mulțumirei, și astfel este mai mare numărul celor nemulțumiți, decât al celor mulțumiți cu stăutul lor. Iar cercând după cauza răului, ori cât ar vrea cineva să înțelegă și să netezască lucrul, adevărul nu-l va putea ascunde, ci tot creștinul cu înțelegere și judecată sănătoasă va trebui să recunoască și mărturisească că: *oino nemulțumirei sale este numărul omul însuși*, pentruca deși vede și se simte tot mereu, deși simte însuși cum lumea trece și pofta ei; deși știe că binele și fericirea fără învoirea și conlucrarea omului nu se poate alege, — totuși el nu ascultă de sfatul sfintei biserică și a apostolilor ei, prea se dă după lume și după poftele ei, își uită de chemarea sa înaltă și de scopul chemării sale pe pământ, adecă pune prea mare preț pe cele trecătoare și uită și nesocotește sufletul său, fapta a cărui liniște, pace și îndestulare, nu este în bucurie și veselie creștină.

Tocmai de aceea, după ce noi vedem, și nemulțămirea omului este o boală rea, atât pentru însuși omul, cât și pentru societate; după ce noi vedem, că omul nemulțumit nici în din proapele său, nici în alte ființe de pe pământ nu vede altă decât pe urzitorul nefericirii sale și pentru toate păcatele și greșalele sale pune vina pe altul; după ce noi vedem, că din cauza mulțumirea omului se naște ura și pizma, aci certele și svezile cu urmările lor, prigonirea și răzburarea; după ce astfel vedem și simțim că nemulțumirea omului este un rău, care ca vermele neadormit la rădăcina pomului

lui și al fericirii omenesti, împedecă desvolta-rea și întărirea vieții creștine, și dupăce astfel strică și conturbă pacea și acea bunăvoire între oameni, carea ni-au adus-o Domnul Hristos prin Nașterea Sa, mă întreb însumi: că acum, când iarăși viu cu duhul meu în mijlocul vostru, ce învățătură arhierească, ce sfat părintesc vi-aș putea da mai potrivit duhului vremii și trebuinței sufletului omenesc? de cât să vă recomand tuturor și fiește căruia în deosebi: fieștecarele să se ispitească pe sine și să afle: de unde vin certele și nemulțămirea? și aflând izvorul răului să stăruie fiecare cu toată lumina și învățătura sa, întru a afla cele două mărgăritare scumpe, prin cari se îndreaptă starea vieții sufletesti; se află cele două daruri neprețuite, fără de cari nu este și nici nu se poate închipul bucurie și fericire pe pământ.

Liniste și îndestularea omului cu statul său sunt două talismane, pe cari cine le află, au aflat calea fericirii; acele vi-le recomand cu toată căldura inimii mele cu atât mai vărtos, cu cât socotesc de venită plinirea vremii, ca și voi iubii mei fii sufletești! să aveți parte de o stare mai bună și mai îndestulată, de mai multă liniste sufletească. Vi-le recomand aceste două mărgăritare scumpe; aceste două daruri neprețuite, pentru că văd și căușc. cât de simțită este lipsa lor în viața și societatea creștină, și pentru că văd și știu că, deși calea carea duce la ele este scurtă, fără oboseală și chinuială, totuși prea puțini le cercă, deși ușa lor se deschide înaintea fieștecăruia creștin. Vi-le recomand de aceea pentru că spre a ajunge la ele, nu se recere de cât voința tare a omului și credința neștrămutată în Dumnezeu, cu puterea și ajutorul căruia să poată alungă dela sine cugețele deșerte, să poată face deosebire între adevăratele lipse și trebuințe și între poftele și dorințele sale trecătoare, cari și aluzum un dumai nu sunt de folos, ci împedecă omul în călea fericirii sale. Vi-le recomand cu atât mai vărtos, pentru că tot creștinul cu minte înțelegeră că înzadar poftește dacă nu poate avea; înzadar pizmuește, dacă nu poate dobândi. Și nu poate avea, și nu poate dobândi omul toate căle ochii văd și nici toate celea, ce înima cere, pentru că hotar a pus Domnul, care nime nu-l poate trece.

Tocmai de aceea, după ce fără liniste sufletească nu este îndestulare și fericire pe pământ; iar liniste sufletească și îndestularea se poate câștiga numai prin înfrânarea pofteilor, prin străngerea dorințelor și pretenziunilor, și prin viața adevărat creștinească conform poruncii Domnului; dupăce sfânta noastră biserică le este și învață acestea în toate zilele și înosebit în Dumineci și sărbători, când tot cre-

știnul are vreme și ocaziune să se înalțe cu cugețul la Dumnezeu, — nu vă pot din destul îndemna și sfătui: să cercetați sfânta biserică, cu toată căldura inimii, pentru că din învățătura ce se dă, și din cântarea ce se face în biserică în auzul și la priceperea voastră a tuturor, aveți puțința și posibilitatea de a câștiga sufletului vostru hrana trebuincioasă pentru întărirea în credința, dragostea și nădejdea în Dumnezeu, întocmai cum prin munca întinsă și obositoare a zilelor de rând, vă câștigați hrana vieții trupesti.

Vă recomand să puneți tot mai mare preț pe luminarea minții și a inimii, pentru că, împlinind aceste sfaturi cu iubirea și cu credința creștinului adevărat, să va sălășlui în inima și sufletul vostru, în casele și familiile voastre și în toată societatea creștină: pacea și liniste, bunăstarea materială și îndestularea, bucuria și veselia sufletească, care vi-o doresc din inimă la toți pentru acum și pentru toate zilele vieții voastre. Amin.

Arad, în sărbătorile Nașterii Domnului din anul 1905.

Al vostru tuturor

de binevoitor

Ioan I. Papp
Episcopu Aradului

Nr. 6100/1905.

Circular

cătră toate oficiile protoprezviterale și parohiale din districtul Consistorului gr. or. rom. din Arad.

În vederea, că la finea acestui an solar expiră și periodul de trei ani 1903, 1904, 1905, pentru care au fost alese corporațiunile noastre bisericesti, adecă comitetele și epitropiile parohiale, apoi sinoadele, comitetele și epitropiile protoprezviterale, și într-una cu aceasta expirând și mandatul acestor corporațiuni: acelea urmează a se restaura din nou pe următorul period de trei ani: 1906, 1907 și 1908.

După ce însă se știe din praxa vieții constituționale a bisericei noastre de până acum, că asemenea restaurări numai acolo s'au putut efeptui spre mulțumire comună, unde s'a ținut cont de dreptul tuturor factorilor chemați a concurge la restaurări, și unde acei factori au fost conduși de adevărată interesare pentru promovarea scopului urmărit de biserică noastră națională, nu putem din destul recomandă și la această ocaziune, că atât la pregătirea lucrărilor premergătoare, cât și la însuși actul restaurării, fiecare membru din sânul bisericii noastre să aibă în vedere, că pe lângă frumoasa chemare, are și datorința de a conlucra în spi-

ritul conciliant al evangheliei, pentru îndulcirea și alipirea tuturor cătră sfânta maica noastră biserică națională, și cătră frumoasele ei instituțiuni, și prin aceasta pentru promovarea vieții religioase morale și culturale a poporului.

În scopul îndeplinirii acestora, în conformitate cu dispozițiunile Statutului Organic și a normelor în vigoare, decretăm și dispunem precum urmează:

1. P. T. D. *protoprezviteri și administratori protoprezviterali* se însărcină, ca în sfera competenței lor, să stabilească termenele pentru restaurare astfel: ca aceea să se poată efectua prestă tot în cursul lunii Ianuarie 1906 și anume în Sinodul ordinar, convocând și pentru censurarea socoților anului eșpirat, și aceasta și pentru motivul, că *Sinoadele protoprezviterale ordinare* să se poată ține conform Statutului Organic până în a 2-a Duminecă din Februarie 1906.

2. *Conducătorii oficiilor parohiale se îndatorează:*

a) Ca întru cât nu vor fi pregătit, să compună și rectifice lista membrilor Sinodului parohial, conform instrucțiunii din circularul Nr. 5800/1905.

b) *Tot conducătorii oficiilor parohiale se îndatorează, că la 31 Decembrie v. 1905, să încheie ziarele și evidențele epitropiei parohiale și a celei culturale, și starea casei, ce ar rezulta din încheiere să o petreacă în ziarul, ce au să-l deschidă pentru anul următor 1906, apoi pe baza ziarelor încheiate la finea anului 1905, să compună în 2 exemplare inventarul și socoata, nu altcum și preliminarul pe 1905, dacă nu ar fi stabilit și aprobat, și să facă atenți epitropii, ca remanența de casă ce s'ar arăta la încheierea ziarelor, ca bani gata, să fie în număr în lada epitropiei și să fie în regulă și toată cealaltă avere mobilă a parohiei.*

Incheiat fiind ziarul și compus fiind inventarul, socoata și preliminarul, conform Instrucțiunii Nr. 8591/1901, conducătorul oficiului parohial se însărcină a dispune convocarea de urgență a comitetului parohial spre cenzurarea și aprobarea acestora.

3. *Comitetul întrunit în ședință, cenzurează toate aceste, despre cele constatate la act la protocol cu eventualele observări, și în cas de aprobare le prevede cu clausulă recerută, conform Instrucțiunii. Socoata și bugetul cenzurat și aprobat de cătră comitet se predă conducătorului oficiului parohial, care îngrijește pentru convocarea Sinodului parohial pe terminul stabilit de concernintele protopop, respective administratorul protopopesc, publicându-se ca obiect de Sinod: Cenzurarea socoților cu bugetul și restaurarea.*

4. *În Sinodul parohial, având mai întâiu să se cenzureze socoata eventual cu bugetul și apoi să urmeze restaurarea, și având în vedere, că președintele Sinodului de după §-ul 10 din Statutul Organic, este răspunzător pentru ordinea bună, îi atragem atențiunea, că pentru evitarea neînțelegerilor, ce se ivesc în multe locuri chiar la constituire, anume la alegerea notarului și a bărbaților de încredere, el, președintele să lase curs liber și dacă e de lipsă și se cere, să admită alegerea acestora și cu vot nominal pe baza listei membrilor Sinodului parohial. Tot datorința președintelui este ca, mai înainte de a purcede la actul restaurării, să explice Sinodului chemarea și datorințele comitetului și ale epitropiei; să explice calitățile personale recerute dela membrii acestor corporațiuni, chemate a lucra pentru religiozitatea și moralitatea membrilor și a chivernisi averea parohiei, și în deosebi să le arate că:*

a) de după concludul congresual Nr. 179/1891, în comitet pot fi aleși numai indivizi nepătați, adecă cari întrunesc condițiunile de viață morală, religioasă și socială:

b) de după §. 19 din Statutul Organic „*Tot și fiul, moșul și nepotul, frați, socrul și ginerele nu pot fi deodată membrii ai comitetului*”, că:

c) după tenoarea §-ului 24 din Stat. Organic, „*Epitropii nu pot fi între sine întruși până în grădul al șeselea de sânge și al patru-lea de cuscrie*”.

d) că membrii corporațiunilor de până acum se pot relege, dar se înțelege de sine că numai aceia, cari în periodul ce expiră, prin voința interesare de binele și prosperarea bisericii, prin purtare morală neesceptionabilă și prin curătenia mânilor lor, s'au arătat demni de chemarea lor, și

e) că atât mersul regulat al afacerilor parohiale în genere, cât și în special sporirea averii parohiale recere, ca în epitropie nici decât, dar nici în comitet să nu să aleagă atari membri, cari ar stă în proces cu biserica, precum nici de aceia, cari datoresc bisericii ori altor fonduri parohiale cu bani împrumutați ori alte pretenziuni în sume mai mari, dar neintabulate, cum ar fi bunăoară acei epitropi, cari la esireator din epitropie, neputând face sama cu banii în numerar, au dat obligațiuni și apoi nici nu plătesc, nici nu asigurază pretenziunea bisericii dar nici nu plătesc între-resele regulat.

5. După aceste președintele Sinodului parohial din fiecare comună, având la mână lista alegătorilor, inventarul și socoțile, va pune la ordinea zilei: cenzurarea socoților și eventual a bugetului anual, luându-se la protocol, adăptându-se desprevotul sinodului atât relativ la soco

cât și la buget și inducându-se necondiționat în protocol rezultatul socoții și respective suma preliminată în buget.

6. Terminată *cenzurarea socoților* va urma *restaurarea*.

Mai înainte însă de a trece la alegere, președintele sinodului va încerca cu fruntașii popoului combinarea listei candidaților, cu observarea celor indigitate sub p. 4 și cu această învedere, că acolo unde s'ar ivi mai multe păreri în privința alegărilor, și respective unde alegătorii ar fi împărțiți în grupe, — datorința președintelui e a sfătui pe toți, să se înțeleagă, că din fiecare grupă să se aleagă în respectivele corporațiuni membri, în număr proporțional numărului grupei, ca și prin aceasta să se dovedească, că în biserică domnește dragostea evanghelică.

Purcezând la alegere, președinții sinoadelor parohiale vor pune la cale mai întâi alegerea comitetului și după aceea a epitropiei parohiale, cu observarea că dacă n'ar fi succes *combinarea listei cum se zice mai sus*, alegerea să se facă cu vot nominal asupra listelor vor prezenta reprezentanții grupelor. În comitetul parohial, afară de membrii ordinari, se vor alege în număr egalitate și membrii suplenți, cari în ordinea în care au fost aleși, vor avea să înlocuiască pe membrii ordinari, cari din oricare motiv în decursul timpului ar eși din sânul comitetului.

Inchindu-se votarea se publică rezultatul adevărat și la protocol are să se petreacă corectitudinea membrilor aleși în comitet și epitropie, având la protocol să se alătore și listele candidaților.

7. După efeptuirea alegerii de comitet și epitropie, are să urmeze predarea averii și a tuturor afacerilor dela epitropii vechi la cei noi. Predarea să se facă în prezența președintelui și a biroului sinodului parohial, la care act epitropii vechi trebuie să predee celor noi lada bisericii ziuarul de percepțiuni și alți

cătră cei noi, și acest protocol, în prezența biroului sinodal au să-l subscrie deoparte epitropii, cari predau, de alta epitropii, cari primesc și constată ce au primit, și prin această predare și primire epitropii noi întră numai decât în funcțiune pentru îndeplinirea agendelor avizate lor prin § 27 din Statutul-Organic.

8. După *terminarea restaurării și predării* amintite mai sus, sinoadele parohiale vor efeptui *alegerea membrilor mireni pentru sinodul protopopesc*, a căror alegere se poate îndeplini prin aclamare, prin votare nominală sau secretă cu ședule; unde însă mai multe comune au să aleagă laolaltă un membru la sinodul protopopesc, alegerea trebuie să se efeptuiască ori cu vot nominal ori cu vot secret prin ședule, și în cazul din urmă ședulele, după efeptuirea scrutinării, au să se alătore la protocol în plic sigilat.

9. După efeptuirea acestor alegeri, protocolul se ceteste și autentică, și sedința Sinodului se încheiă, iar membrii aleși în comitet, se întrunesc pentru constituire despre *ce se ia protocol formal*. Astfel îndeplinită alegerea și constituirea comitetului, acesta întră numai decât în funcțiune, spre îndeplinirea agendelor avizate competenței sale conform §-lor 20 și 22 respective 23 din Stat. Org., și prin aceasta înceată funcțiunea comitetului și a epitropiei vechi, având *președintele sinodului a așterne oficiului protopopesc* în termen de cel mult trei zile după Sinod o copie autentică de pe protocolul Sinodului, dar nezmintit un extras despre alegerea comitetului și a epitropiei, despre constituirea comitetului, despre predarea casei și despre *alegerea membrilor la sinodul protopopesc* (împreună cu eventuale ședule de votare.)

10. *Se însărcinează oficiile protopopești*, că atât pentru efeptuirea celor expuse mai sus, cât și pentru ca restaurarea corporațiunilor protoprezviterale să se poată îndeplini în timpul normal, — deodată cu

din Februarie, și cari au să se convoace cu 14 zile mai înainte, pe lângă pertractarea altor obiecte ordinare, să poată fi și constituante.

11. *La actul restaurării sinoadelor protoprezviterale* au să servească de canosură normele prevăzute în circularul episcopesc de datul 24 Iulie 1869, Nr. 874 și 27 Noemvre 1869, Nr. 1387, cari s'au urmat la prima constituire a sinoadelor protoprezviterale, adică la introducerea în viață a Statutului Organic.

În legătură cu cele de sus mai este de observat: că *scaunele protoprezviterale*, ca foruri judecătorești de prima instanță, investite cu jurisdicțiune canonică, rămân și mai departe în activitate, și numai încât unii membri ai lor prin moarte sau prin alte eventualități vor fi încetat din funcțiune, se vor îndeplini locurile vacante conform §§-lor 53 și 55 din Stat. Org., dar aceste alegeri au a se subșterne necondiționat la Consistor pentru îndeplinirea formelor canonice.

12. *Să însărcinează în fine oficiile protoprezviterale* a grăbi cu publicarea circularului prezent, astfel ca, până la 31 Decemvre, v. a. să ajungă la toate parohiile, nu altcum că pe baza protocoalelor de restaurare, înainte în parohiile, să compună după ordinea al comunelor:

a) *conspectul membrilor comitetului și al epitropiei parohiale*, iar pe baza protocolului sinodului protoprezviteral, să compună:

b) *lista membrilor sinodului, scaunului, comitetului și a epitropiei protoprezviterale.*

c) *vând conspectul de sub a) și lista de sub b) împreună cu protocoalele de restaurare a le subșterne la Consistorul de aici, cu rapoarte separate, cel mult până la finea lui Februarie 1906.*

Arad, 18 Decemvre 1906.

Consistorul eparhial gr. rom. din Arad.

Joan J. Papp

Episcopul Aradului.

Elena Ghiba Birta, au fost de față d-nii: P. C. Ciorogariu, P. Rozvan, Dr. Ilie Precupas, Dr. I. Nemet, Dr. Sever Ispravnic, N. Mihulin, Dr. Popa; apoi un frumos număr de membri din telența română din Arad și membrii comitetului fundațional.

Serviciul divin a fost oficiat de P. C. Ciorogariu, asistat de preoții P. Vesalon, Tr. Vătan și diaconul Suciu, iar cântările au fost intonate de ministrul.

Pontificantul P. C. Sa dl R. Ciorogariu a rostit un foarte mișcător panegiric, pe care vom să-l redăm după notele noastre în cele următoare.

O sfântă datorință ne-a adus aici, să săvârșim un act de pietate, față de memoria Elenei Ghiba Birta, care, ca o a doua văduvă din evanghelie, a dat și celor tot ce a avut, și acei săraci sunt fiii neamului românesc.

Sentimentul de recunoștință față de fosta noastră binefăcătoare, fenomenala frumsețe a faptului, îmi pune datorința de a zugrăvi sublimul acestei ființe meștești, ca să fie vrednic interpret al sentimentului ne-a adunat la acest mormânt.

De-aș vorbi însă în limbi de foc, nici atunci aș putea zugrăvi acea magică putere de gândire, așa cum află în testamentul Elenei Ghiba Birta.

Considerând — sună testamentul — că suntem rare instituite de binefacere pentru creșterea și dezvoltarea noastră, prin literile fundaționale, și fiindcă baza progresului și bună stări morale și materiale a națiunilor rezidă în educațiunea și școlarizarea lor, dreptacea inspiră și eu de dorul de a concuși după putințele noastre spre un mai frumos și înflăcător viitor. În dulce speranță, că acest fapt al meu va fi încoronat de succes și posteritatea va învrednici mormântul de o clipă a recunoștinței, cu drag mă hotărăsc a înființa sub numele Elena Ghiba Birta o fundațiune de 4800 fl., pentru creșterea tinerimei române.

Aceasta este evanghelia iubirei de neam, lăsată nouă de moștenire în testamentul fericitei testatoare, datat în Arad la 2 Iulie 1863.

Suflet nobil, înzestrat cu adevărată căntărie și mărimii sufletești, care, câtă vreme ai trăit pe pământ n'ai cerut pentru tine nimic, nici măcar nici tămăie, ci chiar după moartea ta, zici în testament să nu se cheltuiască mai mult de 200 fl. pe mormânt, de oarece, zici: E departe de mine și de inimilor nui.

Să nu te clătini în mormânt, că cu tine ducem iubitul tău soț Emanuil Goger, lângă care ai să-ți dormi somnul eternității. De acum înainte să-ți dai lui lăcaș, precum el ți-a dat ție până astăzi și te vom duce în apropierea aceluia, care ți-a fost necrăpănit, celce și-a avut partea sa la înălțarea ta de neam, celce te-a călăuzit pe calea neamului, la genialul și iubitorul de neam, avocat de neam Ioan Popovici, ca precum în parastase împotriva sunteți pomeniți, împreună să odihniți odihna eternității.

Nu în strălucirea pompei externe am venit să vă arătăm, ci în strălucirea recunoștinții către binefăcătorii celor 88 tineri crescuți și cari cresc din fundația Elena Ghiba Birta.

Aruncă o privire asupra lor și vezi strălucirea căgăritărilor recunoștinței în ochii lor și privește în fișele lor și unde vei afla fericire și copii de sărutat, și unde ei sunt mărgăritarele din cari vecinic se îmbrățește nevestezita cunună a nemuririi tale. Și printr-o dăruire de la mine, stipendistul tău din prima serie, drept răscumăr al recunoștinței, cuvântul pietății, ce ți-l dedicăm.

Cu rugăciune se încheie testamentul. De încheiere Elena Ghiba Birta:

Grătie Atotputernicului Dumnezeu în înălțarea ta, că trimită darul său cel sfânt asupra asezămintelor tale, ca tinerimea crescută din fundația mea să-ți fie membru folositori ai iubirii mele patrinice și pe lângă aceasta să păstreze amintirea mea și cu acestea să-ți dăruiește și să-ți ocrotirească Domnul Dumnezeu.

Doamne, ascultă rugăciunea și cerșirea de milă pe care o adăușez în acest fel, precum eu aș rugămintă să-ți fie pe lângă tine te adoră ție în mulțumirea și în această schință a furtărilor tale dumnezeiești și în această nemurire și în această nemurire a românească.

Și în sfârșit cuvântul ei: În vece pomenirea ei!

CRONICA.

Hirotoniri. În 18/31 Decembrie a fost hirotonit într-un preot pentru capelanie din Gruin teologul absolvent Liviu Biro; iar în 20 Decembrie 1905 (2 Ian. n. 1906), teologul absolvent Ioan Botis, pentru parohia Ds.-Gurbesti.

Capela românească din Salonic (Macedonia). A fost deschisă drept credincioșilor. Inaugurarea acestui edificiu românesc a avut loc Duminecă 3 Decembrie v. în mare număr de Români au asistat la această ceremonie, printre aceștia se aflau foarte multe femei. Această capelă slujese doi preoți români.

Cărți noi. Am primit dela institutul de editură Editura Ciurcu din Brașov:

- Puterea credinței și operațiunea ei magică*, Isidor Anu. Preț 5 cor. 30 fil (franco).
- Carte de rugăciuni pentru tinerime*, 40 fil.
- A fost odată, șase povești*, de E. P. Preț 20 filieri.
- Tot de E. P. povestiri însoțite de frumoase ilustrațiuni*, anume: *Rozalba, Boneta roșie, Roziocara din pușcă*, a 32 fil. exemplarul; și *Imblăciul de cer. Cenușă toată*, *Printul Arici și prințesa Broască*, a 8 fil.

Poșta Redacțiunii.

Bărăle. Indată ce se va putea, le va veni rândul, se cum s'au nimis. Sărbători fericite!

Concurs.

Pe baza dispozițiunii Ven. Consistor Nr 5743/905, pentru îndeplinirea Capelaniei temporale pe lângă veteranul preot Arsenie Leuca din parohia **Lazuri** cu filia **Groși**, se ține în vacanță în urma repausării capelanului Constantin Leuca de acolo, se descrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala“.

Dotăția capelanului va consta din 1/2 din toate venitele parohiale, cari sunt: 1. Birul parohial 100 măsuri cucuruz în boambe, 2. Venitele stolare, cari după coala de fasiune dela congruă fac în calcul mediu 132 cor., 3. Pentru ținerea unui cal pentru administrarea în filie 25 cor., 4. Uzufructul din 1/2 cimitir, 5. Eventualul ajutor de stat.

Dela reflectanți se poștește să aiba o calificăția recerută pentru parohii de clasa III-a și să-și susțină recursul lor întrunite cu toate documentele prescrite până la termenul susindicat, adresate comitetului parohial la P. O. oficiu protoprezbiteral al Hălmeagului (Nagyhalmagy) totodată sunt avizați ca în termenul regulamentar să se prezinte în s'fa biserică din Lazuri spre a-și arăta desteritatea în oratoria bisericească și tipic.

Alegându-se va avea să îndeplinească toate funcțiunile preoțesti independente dela paroh și agențele scripsale ale obștii parohiale și să catehizeze în școala și în celelalte românești.

Lin. 20/12/1905. Comitetul parohial din Lazuri.

Decembrie 1905.

Arsenie Leuca, R. P. Preot. Ioan Cornea, B. P. Preot.

În conțelegere cu mine: *Cănel Lazari* protoprezbiter.

1-3

Pentru îndeplinirea parohiei **Milova** prin această se descrie concurs cu termen de recurgere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Venitele acestei parohii sunt: 1. 3 jughere pământ cu un venit anual de 60 cor. 2. Din ștole 120 cor. 3. Bigul meșteresc dela 80 numere de case câte 4 cor. de tot 320 cor. 4. Pentru lemne 50 cor. 5. Intregirea dotății dela stat 661 respective 1461 cor.

Preotul va avea să provadă și învățământul dela școala noastră din Milova, pentru care va avea dela comună 50 cor. pentru lemne iar dela Ven. Consistor un ajutor anual de 200 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită în termenul concursual recursul ajustat conform lit c a §-lui 15 din Regulamentul pentru parohii și adresate comitetului parohial din Milova. P. O. Oficiu prezbiteral în M. Radna, iar dânsii cu stricta observare a dispozițiunii §-lui 18 din acelaș Regulament să se prezinte în s'biserică din Milova, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și omiletică.

Milova, la 13/26 Decembrie 1905.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Procopie Givulescu* prezviter

— □ — 2 3

Conform înaltei dispozițiuni Consistoriale din 3/16 Novrie Nr. 5011 prin această se descrie concurs pentru îndeplinirea postului de paroh de clasa I din comuna **Toracul Mare**, devenită vacantă, prin moartea parohului Paul Tempea cu termen de alegere de **30 de zile** dela prima publicare, pe lângă următoarele venite:

1. Una sesiune pământ arător de cl. I constător din 30 jughere cu un venit anual de 900 cor. 2. Resplătirea birului în bani gata 300 cor. solvind din casa culturală. 3. Ștolele usuale după norma ștolară edată de Ven. Consistor din Arad, cari dau un venit anual de 240 cor. 4. Intregire din stat 572 cor. 69 fl. cari venite toate la olaltă comitate și după de-tragerea contribuțiunei regești, dau un venit anual cu-ral de 1600 cor.

Dările publice după pământ le va suporta alegândul paroh, carele este îndatorat a da văduvei preotese jumătate din venitul parohiei un an întreg, conform §-lui 8 din Regulament.

Recurenții sunt invitați a-și instrua recursele lor conform §-lui 15 lit. a. din Regulamentul pentru pa-rohii și a-l substerne Prea On. Demn Paul Miulescu protoprezviter tractual în Nagy Komlós.

Recurenții sunt poftiți a se înfașoșa în vre o Du-minecă ori sârbătoarea în s. biserică din loc, spre ași arată desteritatea în cântare tipic și oratorie conform §-lui 18 din Regulament.

Dat din ședința comitetului parohial gr. ort. din comuna Toracul Mare, ținută la 25 Noem. (9 Dec.) 1905

Alexa Secoșan
pres.

Iuliu Rusa
not.

În conțelegere cu mine: Paul Miulescu protoprezviter

5722/905

Se scrie concurs pentru două stipendii, de câte 100 cor. fiecare din fundațiunea „Gavrilă Faur de Teius”, pentru studii gr. ort. de naționalitate română, cari vor strădui la viața în anaziu pu-blic, academie ori universitate sau reală su-perioară, tehnică, artistică sau institutul te-ologic ori pedagogic pe care îl va alege un român.

Dintre recurenți au beneficiat studenții din familia lui Faur de Teius, respectiv Pogănar, fără pri-vire la clasele în care au făcut studiile.

Competenții la acești stipendii vor avea să producă:

a) Carte de botez cu clauzula parohului lo-cal, că și de prezent aparțin bisericii ortodoxe române.

b) Certificat despre sărăcie.

c) Testimoniu cu calcul eminent despre pro-gresul făcut în anul școlar precedent.

d) Certificat medical despre starea sanitară.

e) Concurenții au să numească specialitatea la care, — și locul unde voesc a-și continua studiile, precum și aceea, dacă au alt stipendiu.

f) Concurenții au să-și înainteze actele la ra-bilul Consistor rom. gr. ort. din Oradea în termen de **30 de zile** socotite dela publicare în organul oficios.

Arad, la 2/15 Decembrie 1905.

Consistorul eparhial român
ortodox din Arad.

3-3

Pentru îndeplinirea parohiei de clasa I devenită vacantă prin reposarea preotului Gavrilă Lazar, din Șimand (Székudvar), protoprezviteratul Chișineu-

lui, se scrie concurs cu termen de alegere 30 de la prima publicare în foaia oficioasă „Bis. și Școala”. Emolumentele împreună cu aceasta parohii 46/1100 jughere pământ comasat, bir dela ca-să, mânt una măsură grâu și una măsură cucur dela casa fără pământ una măsură cucuruz și îndatinat.

Alegândul va avea să solvească darea după pământ.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să miță recursele ajustate conform Regulamentu-lu parohii de clasa I și adresate comitetului din Șimand, Oficiului protoprezviterat în Chișineu (Kisjenő cott. Arad) în timpul concursual, iar concurenții, în susmenționatul interval să se prezente în s. biserică din Șimand, spre a-și arată desteritate în cele rituale.

Șimand, din ședința comitetului parohial la 3/6 Noemyric 1905.

Petru Goldis
pres. com. par.

Ioan Crăciun
not. com. par.

În conțelegere cu: Dr. Ioan Trăilescu protoprezviter

Pentru parohia vacanta din Șimand, protoprezviteratul Chișineului (Kisjenő cott. Arad), de la vacanta în urma decedării fiertatului parohilian Leuceța, se scrie concurs pentru îndeplina-rea acelei parohii de clasa I-a cu termen de 30 de la prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”, pe lângă următoarele emolumente: a) sesiuni pământ parohial, constător din 80 ju-ghere într-un complex comasat, cu venit de coroane b) competența de pășune 20 jughere, cu venit de 160 cor. c) usufructul din dăruirea cu venit de 80 cor. în total venitul faim 300 cor.

În înțelesul coneluțului Venerabilului protoprezviterat cu Nr. 2751 ex 1902 transpus prin Oficiu protoprezviterat cu Nr. 22/902 Oficiul parohial spre conșo- și executare, din care se vede apriat stabilit în că, atât birul preotesesc cât și alte funcțiuni în și în familiile poporenilor ce se implinesc sub e- fic stipulate sub a, b, c sunt rescumparate prin sesiuni de pământ și așa nu se plătește nimic.

d) Toate celelalte venituri stolare, cuprinse în 5 din actul consistorial stipulate sub d și e, se p-coti anual la 100 cor. e) toate dările publice de natura le plătește alesul.

Conform §-lui din Regulamentul pentru p-văduva și orfanii preotului decedat au dragi la-tate din venitul parohial până la 17/30 Noemyric

Se observă că alesul se îndatorează a că în școlăle noastre confesionale ort. rom. din lo-altă remunerațiune.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie sunț zati ca petitele lor, instruite conform §-lui 15 din Regulamentul pentru parohii și adresate co-din Șimand, să le substearnă On. Oficiu protoprezviterat în Chișineu, în timpul concursual, cele în mai târziu nu se vor lua în conșideratiune iar la expirarea termenului de concurs cu observarea 18 din Regulamentul amintit, recurenții să se pre-în s. Biserică din Șimand, pentru a-și dovedi de-tatea în celea rituale și oratorie.

Șimand, din ședința comitetului parohial la 29 Noemyric (12 Decembrie) 1905.

Augustin Beleş
pres. com. par.

Ioan Noemyric
not. com. par.

În conțelegere cu: Dr. Ioan Trăilescu protoprezviter